

## CONCLUZIILE AVOCATULUI GENERAL

JULIANE KOKOTT

prezentate la 14 septembrie 2006<sup>1</sup>

## I — Introducere

Regatului Spaniei<sup>7</sup> și împotriva Irlandei<sup>8</sup>.  
Comisia pregătește o altă acțiune împotriva  
Republicii Portugheze<sup>9</sup>.

1. Prin prezenta procedură, Comisia se îndreaptă din nou împotriva unui stat membru ca urmare a desemnării insuficiente a ariilor de protecție specială pentru păsări (denumite în continuare „APS”) în conformitate cu Directiva 79/409/CEE a Consiliului din 2 aprilie 1979 privind conservarea păsărilor sălbatice<sup>2</sup> (denumită în continuare „Directiva păsări”). Pentru încălcări similare, Comisia a obținut deja constatarea neîndeplinirii obligațiilor de către Regatul Țărilor de Jos<sup>3</sup>, Republica Franceză<sup>4</sup>, Republica Finlanda<sup>5</sup> și Republica Italiană<sup>6</sup>. De asemenea, sunt pendinte proceduri împotriva

2. Problema crucială din aceste cauze este, de fiecare dată, probarea faptului că un stat membru nu a clasificat încă drept arii de protecție specială pentru păsări toate ariile care ar fi trebuit să fie desemnate în acest mod. Comisia se întemeiază, în speță, pe datele referitoare la Republica Elenă, conținute într-un inventar al ariilor ornitologice importante din Europa, publicat în anul 2000 de BirdLife International, o organizație neguvernamentală internațională care reunește organizațiile naționale de protecție a păsărilor [denumit în continuare „IBA 2000”, IBA fiind abrevierea pentru „Important Bird Area” (arie importantă pentru conservarea păsărilor) sau pentru „Important Bird Areas” (arii importante pentru conservarea păsărilor)]<sup>10</sup>. Republica Elenă obiectează,

1 — Limba originală: germana.

2 — JO L 103, p. 1, Ediție specială, 15/vol. 1, p. 77.

3 — Hotărârea din 19 mai 1998, Comisia/Țările de Jos (C-3/96, Rec., p. I-3031).

4 — Hotărârea din 26 noiembrie 2002, Comisia/Franța (C-202/01, Rec., p. I-11019).

5 — Hotărârea din 6 martie 2003, Comisia/Finlanda (C-240/00, Rec., p. I-2187).

6 — Hotărârea din 20 martie 2003, Comisia/Italia (C-378/01, Rec., p. I-2857).

7 — A se vedea Concluziile noastre prezentate astăzi în cauza C-235/04.

8 — A se vedea Concluziile noastre prezentate astăzi în cauza C-418/04.

9 — Comunicatul de presă IP/05/45 al Comisiei din 14 ianuarie 2005.

10 — Heath, M. F., și Evans, M. I., *Important Bird Areas in Europe. Priority sites for conservation. Volume 2: Southern Europe*, BirdLife Conservation Series Nr. 8, volumul II, Cambridge (2000), p. 261 și următoarele.

în esență, că acest inventar trebuie să fie reexaminat și că este necesar mai mult timp pentru aceasta.

(c) specii considerate rare din cauza efectivului redus al populațiilor sau a distribuției locale limitate;

## II — Cadrul juridic

3. Articolul 4 alineatele (1) și (2) din Directiva păsări reglementează suprafețele pe care statele membre trebuie să le clasifice ca APS, iar alineatul (3) al acestui articol reglementează informarea Comisiei asupra clasificării:

(d) alte specii care necesită o atenție specială din cauza naturii specifice a habitatului lor.

Tendențele și variațiile efectivului populațiilor sunt luate în considerare ca bază pentru evaluare.

„(1) Speciile menționate la anexa I constituie obiectul unor măsuri speciale de conservare a habitatelor acestora pentru a li se asigura supraviețuirea și reproducerea în aria de răspândire.

Statele membre clasifică în special cele mai adecvate teritorii, ca număr și suprafață, ca arii de protecție specială pentru conservarea acestor specii, ținând seama de condițiile de protecție din zona geografică maritimă și de uscat în care se aplică prezenta directivă.

În acest context, se ține seama de următoarele specii de păsări:

(a) specii pe cale de dispariție;

(2) Statele membre iau măsuri similare pentru speciile migratoare care apar în mod regulat și nu sunt cuprinse în anexa I, având în vedere nevoia acestora de protecție în zona geografică maritimă și de uscat în care se aplică prezenta directivă, în ceea ce privește zonele de înmulțire, arealul de schimbare a penelor și zonele de hibernare ale acestor

(b) specii vulnerabile la anumite schimbări ale habitatului lor;

specii, precum și punctele de popas de-a lungul rutelor lor de migrare. În acest scop, statele membre acordă o atenție specială protecției zonelor umede, în special zonelor umede de importanță internațională.

(3) Statele membre transmit Comisiei toate informațiile relevante pentru ca aceasta să poată lua inițiativele corespunzătoare în vederea coordonării necesare pentru ca zonele menționate anterior la alineatele (1) și (2) să formeze un tot unitar care să îndeplinească cerințele de protecție pentru acele specii în zona geografică maritimă și de uscat în care se aplică prezenta directivă.”

4. Al nouălea considerent explică această normă:

„[Î]ntrucât conservarea, menținerea și restaurarea unei diversități suficiente și a unei suprafețe suficiente pentru habitate este esențială pentru conservarea tuturor speciilor de păsări; întrucât pentru anumite specii de păsări trebuie să se prevadă măsuri de conservare speciale în privința habitatelor acestora pentru a li se asigura supraviețuirea și reproducerea în aria de răspândire; întrucât astfel de măsuri trebuie să ia în considerare și speciile migratoare și trebuie să fie coordonate în vederea stabilirii unui cadru coerent.”

5. În conformitate cu articolul 3 alineatul (1) al doilea paragraf din Directiva 92/43/CEE a Consiliului din 21 mai 1992 privind conservarea habitatelor naturale și a speciilor de faună și floră sălbatică<sup>11</sup> (denumită în continuare „Directiva habitate”), sistemul Natura 2000, instituit prin această directivă, include și APS clasificate de statele membre în temeiul Directivei păsări.

### **III — Procedura precontencioasă și concluziile părților**

6. La 21 decembrie 2001, Comisia a invitat guvernul elen să își prezinte observațiile conform articolului 226 CE (scrisoare de punere în întârziere). Comisia a reproșat Republicii Elene că a desemnat un număr insuficient de APS potrivit articolului 4 din Directiva păsări. Pentru a demonstra desemnarea insuficientă de APS, Comisia s-a întemeiat pe IBA 2000. În acest inventar sunt menționate pentru Republica Elenă 186 de arii care ar trebui clasificate ca APS, cu o suprafață de aproximativ 33 200 km<sup>2</sup>, reprezentând în jur de 25,2 % din teritoriul național elen.

11 — JO L 206, p. 7, Ediție specială, 15/vol. 2, p. 109.

7. În continuare, Republica Elenă a transmis Comisiei alte informații referitoare la APS deja desemnate. Astfel, Comisia dispunea de informații cu privire la 110 APS desemnate în Grecia. Autoritățile elene au anunțat desemnarea altor aproximativ 40 APS.

8. La 19 decembrie 2002, Comisia a adresat guvernului elen un aviz motivat în care își menținea criticile.

9. La 20 februarie 2003, Reprezentanța Permanentă a Republicii Elene a transmis Comisiei informații despre alte 40 APS, precum și despre modificări ale delimitării a 10 APS existente. Cele 151 APS existente în prezent acoperă o suprafață de 13 703 km<sup>2</sup>, dintre care 13 136 km<sup>2</sup> reprezintă suprafața terestră, corespunzătoare a 10 % din teritoriul național elen, și 567 km<sup>2</sup> suprafață maritimă<sup>12</sup>.

10. Comisia nu a fost totuși mulțumită de aceste progrese și, prin urmare, a introdus acțiunea la 2 august 2004.

11. Comisia solicită Curții:

1. constatarea faptului că:

- prin clasificarea ca APS a unor teritorii ale căror număr și suprafață totală sunt în mod vădit mai mici decât numărul și suprafața totală ale teritoriilor care îndeplinesc condițiile pentru a fi clasificate ca APS în sensul articolului 4 alineatul (1) din directivă;
- prin desemnarea de APS cu o suprafață în mod vădit mai mică decât suprafața teritoriilor corespundente celor din inventarul IBA 2000, care îndeplinesc condițiile pentru a fi clasificate ca APS;
- prin nedeseemnarea de APS pentru numeroase specii de păsări menționate în anexa I la Directiva 79/409 sau prin clasificarea ca APS a unor arii în care aceste specii sunt insuficient reprezentate;
- prin nedeseemnarea de APS pentru numeroase specii de păsări migratoare sau prin clasificarea ca APS a unor arii în care aceste specii sunt insuficient reprezentate;

12 — Potrivit barometrului Natura al Comisiei, versiunea din iunie 2006, [europa.eu.int/comm/environment/nature/nature\\_conservation/useful\\_info/barometer/barometer.htm](http://europa.eu.int/comm/environment/nature/nature_conservation/useful_info/barometer/barometer.htm)

Republica Elenă nu și-a îndeplinit obligațiile care îi revin în temeiul articolului 4 alineatele (1) și (2) din Directiva 79/409/CEE a Consiliului din 2 aprilie 1979 privind conservarea păsărilor sălbatice.

#### IV — **Apreciere**

14. Comisia reproșează Republicii Elene că nu și-a îndeplinit obligațiile care îi revin în temeiul articolului 4 alineatele (1) și (2) din Directiva păsări.

2. obligarea Republicii Elene la plata cheltuielilor de judecată.

#### A — *Cu privire la întinderea analizei*

12. Republica Elenă solicită Curții:

1. respingerea acțiunii Comisiei și
2. obligarea Comisiei la plata cheltuielilor de judecată.

15. Acțiunea cuprinde patru motive: Republica Elenă a clasificat în mod evident un număr insuficient de APS, acele APS clasificate acoperă în mod evident o suprafață mai mică decât cea care ar fi trebuit să fie clasificată, nu au fost clasificate APS sau au fost clasificate prea puține APS pentru numeroase specii de păsări prevăzute în anexa I, iar situația este aceeași pentru numeroase specii de păsări migratoare care apar în mod regulat. Totuși, aceste motive nu trebuie analizate în întregime în detaliu.

13. Regatul Spaniei, Republica Portugheză, Republica Franceză și Republica Finlanda au intervenit în prezenta procedură în susținerea concluziilor Republicii Elene.

16. În orice caz, concluziile Comisiei trebuie respinse în măsura în care aceasta solicită să se constate că Republica Elenă nu a clasificat *niciun* sit pentru *numeroase* specii din anexa I și pentru numeroase specii de păsări migratoare care nu sunt menționate în această anexă. Comisia menționează numai o singură

pasăre din anexa I, și anume țicleanul (*Sitta krueperi*), și nu menționează nicio pasăre migratoare pentru care nu este desemnat niciun sit<sup>13</sup>. În schimb, în ceea ce privește această specie, Republica Elenă a recunoscut în mod expres critica formulată de Comisie.

Ministerului Mediului din 11 februarie 2003, și anume în interiorul termenului stabilit de Comisie.

17. Spre deosebire de o serie de alte proceduri similare<sup>14</sup>, din clasificarea unor noi situri nu poate fi dedusă o recunoaștere mai largă. O asemenea clasificare ar trebui apreciată, în cel mai bun caz, ca fiind o recunoaștere dacă aceasta ar fi intervenit după expirarea termenului stabilit în avizul motivat, întrucât neîndeplinirea obligațiilor trebuie să existe în acest moment pentru ca acțiunea să fie întemeiată<sup>15</sup>. Dacă se presupune că data scrisorii anexate avizului motivat corespunde zilei de predare a acesteia la reprezentanța permanentă, termenul stabilit în avizul motivat a expirat la două luni după 19 decembrie 2002, și anume la 19 februarie 2003. Potrivit informațiilor necontestate ale Republicii Elene, ultimele APS au fost clasificate printr-un document cu numărul 125310/578 al

18. În cursul procedurii contencioase, Republica Elenă a recunoscut totuși, în mod expres, că, pentru alte specii menționate în anexa I, și anume șorecarul mare (*Buteo rufinus*), vânturelul mic (*Falco naumanni*) și presura cenușie (*Emberiza cineracea*), nu au fost desemnate APS suficiente. Clasificarea a 10 situri noi pentru aceste specii ar fi în curs de elaborare. Prin urmare, Republica Elenă a admis în parte primul motiv al acțiunii – clasificarea insuficientă de APS – și al treilea motiv al acțiunii – clasificarea insuficientă de APS pentru anumite specii din anexa I.

19. Comisia așteaptă însă, în mod evident, clasificarea a noi situri și menționează încă alte opt specii prevăzute în anexa I, pentru care nu sunt clasificate suficiente APS. Prin urmare, aceste motive trebuie de asemenea analizate. Acest lucru este valabil *a fortiori* pentru al doilea motiv – delimitarea defec-tuoasă a APS în interiorul siturilor IBA – și pentru al patrulea motiv – insuficienta acoperire a anumitor păsări migratoare în APS.

20. În această privință, trebuie să fie analizate toate cele patru motive. Această analiză

13 — Cu ocazia ședinței, Comisia a susținut că nici pentru vânturelul mic (*Falco naumanni*) nu este desemnată nicio APS, însă această specie este prezentă „adeseori”, de exemplu, în APS „Dionisiades islands”, care corespunde 100 % cu situl similar IBA 192; a se vedea IBA 2000, volumul II, p. 329.

14 — A se vedea Hotărârile Comisia/Franța (citată la nota de subsol 4, punctul 19 și următoarele), Comisia/ Finlanda (citată la nota de subsol 5, punctul 28 și următoarele) și Comisia/Italia (citată la nota de subsol 6, punctul 16), precum și Concluziile prezentate astăzi în cauza C-235/04, Comisia/Spania (citată la nota de subsol 7, punctul 26 și următoarele).

15 — Hotărârea din 4 iulie 2002 Comisia/Grecia (C-173/01, Rec., p. I-6129, punctul 7), Hotărârea din 10 aprilie 2003, Comisia/Franța (C-114/02, Rec., p. I-3783, punctul 9), și Hotărârea din 18 mai 2006, Comisia/Spania (C-221/04, Rec., p. I-4515, punctul 23).

poate fi comună. Într-adevăr, motivele acțiunii se întemeiază pe două dispoziții diferite ale Directivei păsări, și anume articolul 4 alineatele (1) și (2), însă aceste dispoziții au ca obiect o obligație similară, și anume clasificarea de APS. Din punctul de vedere al conținutului, Comisia își întemeiază cele patru motive ale acțiunii pe partea grecească a inventarului IBA 2000 și ilustrează, în definitiv, numai în ce măsură clasificarea situ-rilor grecești este inferioară acestui inventar.

23. Potrivit articolului 4 alineatul (2), statele membre iau măsuri similare pentru speciile migratoare care apar în mod regulat și care nu sunt cuprinse în anexa I, în ceea ce privește zonele de înmulțire, arealul de schimbare a penelor și zonele de hibernare ale acestor specii, precum și punctele de popas de-a lungul rutelor lor de migrare. În acest scop, statele membre acordă o atenție specială protecției zonelor umede, în special zonelor umede de importanță internațională.

*B — Cu privire la temeiul juridic al obligației de clasificare*

21. Temeiurile juridice ale obligației de clasificare nu sunt disputate între părți.

22. Potrivit articolului 4 alineatul (1) al patrulea paragraf din Directiva păsări, statele membre clasifică cele mai adecvate teritorii, ca număr și suprafață, ca APS pentru conservarea speciilor din anexa I, ținând seama de condițiile de protecție din zona geografică maritimă și de uscat în care se aplică prezenta directivă. Această obligație nu poate fi eludată prin adoptarea altor măsuri de conservare speciale<sup>16</sup>.

24. Din articolul 4 alineatul (3) și din al nouălea considerent al Directivei păsări rezultă, printre altele, că APS trebuie să formeze un tot unitar care să îndeplinească cerințele de protecție a speciilor în zona geografică maritimă și de uscat în care se aplică directiva.

25. Potrivit unei jurisprudențe constante, deși statele membre dispun de o anumită marjă de apreciere în ceea ce privește alegerea APS, clasificarea și delimitarea acestor situri trebuie totuși să respecte exclusiv criteriile ornitologice stabilite de directivă. Alte considerații, în special de ordin economic sau social, nu pot avea niciun rol în clasificarea ariilor<sup>17</sup>.

<sup>16</sup> — Hotărârea Comisia/Tările de Jos (citată la nota de subsol 3, punctul 55 și următoarele).

<sup>17</sup> — Hotărârea din 2 august 1993, Comisia/Spania (C-355/90, Rec., p. I-4221, punctul 26, denumită în continuare „Hotărârea Mlaștinile din Santoña”), Hotărârea din 11 iulie 1996, Royal Society for the Protection of Birds (C-44/95, Rec., p. I-3805, punctul 26, denumită în continuare „Hotărârea Lappel Bank”), și Hotărârea Comisia/Tările de Jos (citată la nota de subsol 3, punctul 59 și următoarele).

26. Având în vedere că, la aderare, Republica Elenă nu convenise nicio perioadă tranzitorie specială pentru transpunerea Directivei păsări, aceasta era aplicabilă Republicii Elene din momentul aderării, respectiv de la 1 ianuarie 1981, în același mod ca și pentru vechile state membre. Întrucât, la acea dată, termenul de transpunere de doi ani nu expirase încă, Republica Elenă era ținută să respecte obligația de clasificare la expirarea termenului de transpunere, și anume la 6 aprilie 1981<sup>18</sup>.

28. Această analiză numerică a diferențelor dintre inventarul IBA 2000 și clasificările efectuate de Grecia este, în parte, dificil de înțeles. Dacă se adună cifrele Comisiei referitoare la acoperirea în proporție de 75 %, respectiv de 50 % din siturile IBA cu numărul de situri pentru care nu este desemnată nicio APS, se obține un rezultat de 202 situri, cu toate că inventarul IBA 2000 menționează numai 186 de situri pentru Republica Elenă. Prin urmare, se pare că anumite situri au fost numărate de două ori.

*C — Cu privire la proba clasificării insuficiente de APS*

27. Comisia își întemeiază criticile de ordin teritorial pe faptul că inventarul IBA 2000 menționează 186 de situri pentru Republica Elenă. Numai 141 dintre aceste situri sunt clasificate, total sau parțial, ca APS. Potrivit Comisiei, sunt clasificate, în total, numai 40 % dintre suprafețele menționate în inventarul IBA 2000. Pentru 67 de situri IBA, suprafața este clasificată în proporție de peste 75 % și, pentru 90 de situri IBA, în proporție de peste 50 %. 45 de situri IBA nu sunt deloc luate în considerare la clasificarea ca APS. Prin urmare, Comisia apreciază că, în mod evident, Republica Elenă nu și-a respectat obligația de clasificare ce îi revine.

29. În pofida acestor neclarități, argumentarea pe fond a Comisiei este clară: clasificarea siturilor de către Republica Elenă acoperă numai parțial lista siturilor prevăzute în inventarul IBA 2000. 45 de situri IBA nu sunt acoperite deloc de APS, iar, în total, APS din Republica Elenă acoperă 40 % din suprafața siturilor IBA. Cea mai mare parte a siturilor IBA pare să fie acoperită într-o proporție mai mică de 75 %. Numai în cazul restului de 67 de situri, care sunt acoperite în proporție de peste 75 %, Comisia pare să considere că acoperirea este suficientă.

30. În plus, Comisia menționează 12 specii de păsări prevăzute în anexa I, pentru care situri importante menționate în inventarul IBA 2000 nu sunt clasificate deloc sau nu sunt clasificate complet ca APS. De asemenea, multe situri IBA sunt foarte importante pentru speciile de păsări migratoare care nu

18 — A se vedea Hotărârea Mlaștinile din Santoña (citată la nota de subsol 17, punctul 11).

sunt menționate în anexa I, dar pentru care ar trebui desemnate APS potrivit articolului 4 alineatul (2) din Directiva păsări.

31. Argumentarea Comisiei nu este nici sub acest aspect lipsită de contradicții și de ambiguități. Astfel cum, în mod corect, subliniază Republica Elenă, Comisia menționează pentru acvila porumbacă (*Hieraaetus fasciatus*) două dintre cele mai importante situri IBA, însă insuficient acoperite de APS, care, potrivit inventarului IBA 2000, nu au fost incluse în inventar în ceea ce privește această specie potrivit criteriilor de eligibilitate ale siturilor. Deși nu se poate exclude faptul că, între timp, au apărut date mai noi care demonstrează că siturile respective sunt deosebit de importante pentru această specie și, prin urmare, trebuie să fie clasificate<sup>19</sup>, totuși Comisia nu oferă nicio informație în această privință.

32. Cu toate acestea, aceste deficiențe nu lipsesc acțiunea de teme nici din acest punct de vedere. În esență, argumentarea Comisiei se întemeiază, și în cazul acestor specii, pe divergențele dintre inventarul IBA 2000 și clasificările Republicii Elene.

33. În consecință, succesul acțiunii depinde de aspectul dacă diferența dintre inventarul IBA 2000 și clasificările Republicii Elene dovedește că acest stat membru nu și-a îndeplinit într-o măsură suficientă obligația de a desemna APS.

34. Un inventar de situri precum este IBA 2000 poate să contribuie în mod considerabil la dovedirea faptului că un stat membru nu și-a îndeplinit într-o măsură suficientă obligația de a desemna APS. Curtea a constatat că, având în vedere caracterul științific al inventarului IBA 89 și în lipsa unei dovezi științifice care să urmărească în special să demonstreze că obligațiile prevăzute la articolul 4 alineatele (1) și (2) din Directiva păsări pot fi îndeplinite prin clasificarea, ca APS, a altor situri decât cele care rezultă din inventarul menționat și care ocupă o suprafață totală mai mică decât suprafața ariilor din inventar, acesta din urmă poate fi utilizat de către Curte, chiar dacă nu este obligatoriu din punct de vedere juridic pentru statul membru în cauză, drept element de referință care permite să se aprecieze dacă acest stat membru a clasificat ca APS teritorii suficiente ca număr și suprafață în sensul dispozițiilor directivei menționate anterior<sup>20</sup>.

35. IBA 89 este un inventar, prezentat în anul 1989, al siturilor de mare importanță pentru conservarea păsărilor sălbatice din Comunitate, care a fost elaborat pentru

19 — A se vedea Hotărârea din 23 martie 2006, Comisia/Austria (C-209/04, Rec., p. I-2755, punctul 44, denumită în continuare „Hotărârea Lauteracher Ried”).

20 — Hotărârile Comisia/Tările de Jos (citată la nota de subsol 3, punctele 68-70) și Comisia/Italia (citată la nota de subsol 6, punctul 18).

direcția generală competentă a Comisiei de către Grupul European pentru Conservarea Păsărilor și a Habitatelor împreună cu Consiliul Internațional pentru Protecția Păsărilor și în cooperare cu experții Comisiei<sup>21</sup>.

36. IBA 2000 este un inventar mai recent. În ceea ce privește Republica Elenă, acesta inventariază, din punctul de vedere al numărului și al suprafeței, în mod clar mai multe situri IBA decât inventarul IBA 89. Întrebarea dacă noul inventar este susceptibil să constituie un element de probă în sensul menționat mai sus depinde de aspectul dacă acest inventar prezintă o valoare științifică asemănătoare cu cea a antecesorului său.

37. Siturile menționate în ambele inventare rezultă din aplicarea anumitor criterii informațiilor cu privire la prezența păsărilor. Criteriile inventarului IBA 2000 corespund în cea mai mare parte criteriilor inventarului IBA 89. Creșterea numărului și a suprafeței siturilor rezultă, în esență, din dobândirea unor cunoștințe mai bune referitoare la prezența păsărilor.

38. Participarea Comisiei la IBA 89 s-a limitat în principal la supervizarea activității ornitologilor cu privire la criterii. Întrucât aceste criterii continuă să se aplice într-o mare măsură, Comisia își asumă, cel puțin

indirect, răspunderea și pentru inventarul IBA 2000. În schimb, chiar cu ocazia elaborării IBA 89, Comisia a putut supraveghea inventarierea datelor numai în mică măsură, din moment ce aceasta nu putea să verifice existența și importanța fiecărei prezențe de păsări inventariate. Comisia este în mod evident convinsă de valoarea științifică a inventarului, de vreme ce a exercitat, pe baza acestuia, mai multe acțiuni pentru desemnarea insuficientă de APS. Prin urmare, nici din acest punct de vedere nu există nicio diferență semnificativă între IBA 89 și IBA 2000.

39. Regatul Spaniei, intervenient în susținerea Republicii Elene, critică inventarul IBA 2000 pentru motivul că acesta a fost realizat de organizații neguvernamentale. Acest lucru este exact, însă nu pune la îndoială valoarea științifică a acestui inventar<sup>22</sup>. Editorul inventarului este BirdLife Internațional, o asociație care reunește organizațiile naționale de protecție a păsărilor și care a participat deja la elaborarea inventarului IBA 89 sub denumirea „Consiliul Internațional pentru Protecția Păsărilor”. Grupul European pentru Conservarea Păsărilor și a Habitatelor, care a participat de asemenea la elaborarea acelui inventar, era un grup de experți ad-hoc al acestui Consiliu. Colectarea datelor pentru partea grecească a inventarului IBA 2000 se bazează pe contribuții ale unui mare

21 — Hotărârea Comisia/Țările de Jos (citată la nota de subsol 3, punctul 68).

22 — Pentru dezvoltări mai ample cu privire la acest aspect și în special cu privire la partea spaniolă din IBA 2000, a se vedea Concluziile noastre de astăzi prezentate în cauza Comisia/ Spania (C-235/04, citată la nota de subsol 7, punctul 46 și următoarele).

număr de ornitologi. Mulți dintre aceștia sunt membri ai Societății Ornitologice Elene (EOE), care asistă guvernul elen în vederea identificării și a delimitării de APS potențiale. Recunoașterea de care se bucură autorii părții grecești rezultă în special din faptul că statul elen, prin Ministerul Mediului, a sprijinit realizarea inventarului<sup>23</sup>. În plus, lucrările au beneficiat de asemenea de asistența Regatului Țărilor de Jos, prin intermediul ambasadei sale în Grecia, și de asistența unei organizații britanice pentru protecția păsărilor, Royal Society for the Protection of Birds.

40. În consecință, în ceea ce privește valoarea științifică, ambele inventare IBA 89 și IBA 2000 sunt comparabile. Având în vedere că se bazează pe date mai actuale, inventarul IBA 2000 reprezintă sursa științifică mai adecvată și, prin urmare, merită să prevaleze.

41. Astfel cum relevă Comisia, Republica Finlanda, Republica Franceză și Republica Portugheză, inventarul ca atare nu este obligatoriu, ci poate fi combătut prin intermediul unor cunoștințe științifice mai adecvate. Guvernul elen nu pune însă la îndoială valoarea științifică a inventarului IBA 2000

în ansamblul său, și nici nu furnizează vreo dovadă științifică de natură să demonstreze că obligațiile rezultate din articolul 4 alineatele (1) și (2) din Directiva păsări ar putea fi îndeplinite prin clasificarea unor teritorii mai puțin numeroase și/sau mai mici.

42. În susținerea Republicii Elene, Republica Finlanda arată că, pentru a combate motivul privind clasificarea insuficientă, statele membre nu sunt obligate să dovedească pentru fiecare sit IBA neclasificat că acesta nu face parte din teritoriile cele mai adecvate. O astfel de exigență ar fi o sarcină disproporționată. Republica Finlanda apreciază că, dimpotrivă, este suficientă dovada științifică generală în sensul că au fost clasificate suficiente situri. În speță, acest argument este, într-adevăr, lipsit de relevanță, întrucât Republica Elenă nu a furnizat, nici pe plan general, nici în raport cu fiecare sit în parte, proba unei clasificări suficiente.

43. Prin urmare, Comisia a dovedit, în principiu, respectivul motiv al acțiunii.

44. Guvernul elen arată totuși că siturile menționate în inventarul IBA 2000 ar trebui să fie reexamineate din punct de vedere științific, înainte de a putea fi clasificate ca APS. Potrivit guvernului elen, IBA 2000 este cu siguranță o referință utilă, dar nu este lipsit de lacune, în special în ceea ce privește delimitarea teritorială. Pentru 10 situri, această

23 — IBA 2000, volumul II, p. 274.

reexaminare ar fi finalizată. În memoriul în duplică, Republica Elenă a comunicat că s-a ajuns la concluzia că siturile IBA trebuie să fie clasificate în proporție de 62,96 %, ceea ce corespunde unei suprafețe totale de 305 146 de hectare (în funcție de sit, procentajul variază între 37 % și 111,49 %). Pentru 69 de situri IBA, reexaminarea este încă în curs. În acest context, Republica Elenă a început de asemenea să modifice criteriile pentru identificarea și pentru delimitarea de APS potențiale.

45. Nu este exclus ca, în urma acestor eforturi, să rezulte o listă de APS clasificate care, din punct de vedere științific, ar avea o valoare identică cu cea a inventarului IBA 2000 sau care ar prezenta chiar o valoare ornitologică superioară. Într-o asemenea ipoteză, inventarul IBA 2000 ar fi infirmat ca mijloc de probă pentru o clasificare insuficientă a siturilor. Cu toate acestea, în etapa actuală și având în vedere susținerile guvernului elen, această situație nu poate fi constatată încă, atât timp cât cercetările științifice nu sunt nici finalizate, nici prezentate Curții.

46. Prin invocarea acestor cifre, Republica Elenă nu poate pune la îndoială nici valoarea substanțială a IBA 2000, în special în ceea ce privește delimitarea teritorială. Nici în acest scop, argumentul nu ar fi suficient de întemeiat pentru a fi supus analizei Curții.

47. În esență, Republica Elenă urmărește să demonstreze prin aceste argumente că, în cazul publicării unor noi date științifice cu privire la siturile care trebuie clasificate, Comisia trebuie să acorde statelor membre un termen suficient pentru ca, mai întâi, să evalueze aceste date și, numai ulterior, să tragă concluziile care se impun. Cu privire la acest argument, Republica Elenă este susținută de Republica Franceză, de Republica Portugheză și de Regatul Spaniei.

48. Această argumentare se bazează pe o considerație corectă: statele membre sunt în mod exclusiv răspunzătoare pentru desemnarea de APS. Acestea nu pot să se sustragă răspunderii lor prin simpla preluare și transpunere a concluziilor altor autorități, inclusiv a concluziilor organizațiilor de protecție a păsărilor. Dimpotrivă, fiecare desemnare presupune că, potrivit convingerii autorităților competente, bazate pe cele mai bune date științifice disponibile<sup>24</sup>, situl în cauză este unul dintre cele mai adecvate situri pentru conservarea păsărilor.

49. Din aceasta nu rezultă totuși că obligația de desemnare nu există atât timp cât autoritățile competente nu au verificat și nu au examinat, în ansamblu, noi cunoștințe științifice. Dimpotrivă, trebuie să

24 — A se vedea Hotărârea din 17 ianuarie 1991, Comisia/Italia (C-157/89, Rec., p. I-57, punctul 15, denumită în continuare „Hotărârea privind perioadele de vânătoare”), și Hotărârea din 8 iunie 2006, WWF Italia și alții (C-60/05, Rec., p. I-5083, punctul 27).

se amintească faptul că obligația de desemnare există deja de la expirarea termenului de transpunere a Directivei păsări, și anume de la 6 aprilie 1981, în cazul Republicii Elene<sup>25</sup>. De asemenea, obligația de clasificare nu este limitată de stadiul cunoștințelor științifice la un moment determinat în timp<sup>26</sup>.

50. Această obligație este însoțită de o altă obligație, și anume aceea de a identifica cele mai adecvate teritorii. Articolul 10 din Directiva păsări coroborat cu anexa V la aceasta impune astfel statelor membre să sprijine cercetările și lucrările necesare. În consecință, Republica Elenă ar fi trebuit să realizeze ea însăși, încă înainte de anul 1981, o inventariere științifică completă a prezenței păsărilor pe teritoriul său și să desemneze APS rezultate din această inventariere. Dacă Republica Elenă ar fi îndeplinit în totalitate această obligație, fie IBA 2000 ar conține numai APS, fie Republica Elenă ar putea să respingă cu ușurință toate cerințele suplimentare cu privire la desemnarea de APS. Obligații noi de desemnare ar putea să ia naștere numai în cazul unei modificări cu privire la prezența păsărilor, ceea ce, în speță, nu susține niciuna dintre părți.

51. A acorda în prezent un termen suplimentar Republicii Elene pentru evaluarea

celor mai bune surse științifice disponibile ar conduce la a adăuga obligației de clasificare de APS o condiție care nu este prevăzută la articolul 4 din Directiva păsări, și anume dovada furnizată prin intermediul terților că există încă arii neprotejate care ar trebui să fie clasificate. O astfel de condiție ar contrazice însă nu numai textul dispozițiilor, ci și obiectivele Directivei păsări și răspunderea statelor membre – iar nu răspunderea terților – consacrată prin acestea față de patrimoniul (natural) comun pe teritoriul acestora<sup>27</sup>. Prin urmare, necesitatea reexaminării IBA 2000 nu poate justifica lipsa desemnării de APS.

52. Republica Elenă arată, în plus, că programul de reexaminare a siturilor a fost convenit cu Comisia. Or, dacă Republica Elenă intenționează în acest mod să invoce o excepție care să blocheze acțiunea, aceasta ar trebui cel puțin să prezinte detaliat ce fel de acorduri au fost încheiate cu Comisia și în ce măsură aceste acorduri se opun acțiunii. Simpla împrejurare că un stat membru și Comisia discută măsuri pentru a pune capăt unei critici privind încălcarea dreptului comunitar nu poate în niciun caz să împiedice Comisia să formuleze o acțiune. Dimpotrivă, principiul cooperării loiale

25 — A se vedea punctul 26 de mai sus.

26 — Hotărârea Lauteracher Ried (citată la nota de subsol 19, punctul 44).

27 — Hotărârea din 8 iulie 1987, Comisia/Italia (262/85, Rec., p. 3073, punctul 9), și Hotărârea din 7 decembrie 2000, Comisia/Franța (C-38/99, Rec., p. I-10941, punctul 53).

presupune ca, în orice moment, și anume înainte, în timpul sau după încheierea procedurii contencioase, Comisia să ajute statele membre pentru a se conforma cerințelor dreptului comunitar.

nu sunt protejate numai în considerarea anumitor specii, ci în ansamblul lor. Cu toate acestea, Comisia ignoră faptul că aceste două situri au fost selecționate potrivit criteriului Ramsar nr. 2<sup>29</sup>, așadar, chiar datorită importanței acestora pentru cele două specii menționate<sup>30</sup>. Întrucât Comisia nu contestă motivele ornitologice – lipsa de importanță a suprafețelor neacoperite pentru cele două specii –, acest argument trebuie considerat recunoscut și, prin urmare, admis.

53. Pentru a ilustra în continuare clasificarea insuficientă, Comisia menționează mai multe zone umede neclasificate care ar fi luate în considerare ca zone umede de importanță internațională în sensul Convenției de la Ramsar și care sunt în același timp menționate în IBA 2000<sup>28</sup>. În parte, Republica Elenă anunță o reexaminare a acestor situri și, în consecință, nu combate critica formulată de Comisie. Totuși, în ceea ce privește cinci situri individuale, Republica Elenă invocă obiecții.

54. Astfel, în ceea ce privește IBA nr. 45 „Lake Vergoritis and Lake Petron”, prezintă importanță numai partea clasificată pentru cormoranul mic (*Phalacrocorax pygmaeus*), motiv pentru care se impune clasificarea sitului. Acest lucru este valabil de asemenea pentru IBA nr. 91 „Lakes Trichonida and Lysimachia”, unde este necesară protejarea raței roșii (*Aythya nyroca*). Comisia susține, în replică, faptul că zonele umede importante

55. Potrivit Republicii Elene, în interiorul sitului IBA nr. 166 „Mount Dikios, Cape Louros, Lake Psalidi, and Alyki”, cele două lacuri sunt clasificate. În afară de acestea, nu este vorba despre zone umede, ci despre zone montane. Această obiecție este întemeiată. Inventarul IBA 2000 descrie situl ca fiind o zonă montană cu două lacuri<sup>31</sup>. Potrivit acestuia, situl a fost desemnat nu numai datorită existenței zonei umede, ci în special datorită importanței sale ca loc de incubare și de popas pentru păsările de pradă. În consecință și contrar celor susținute de Comisie,

28 — Cu privire la acest aspect, a se vedea *BirdLife International (2001) Important Bird Areas and potential Ramsar Sites in Europe*. BirdLife International, Wageningen, Țările de Jos.

29 — *Ibidem*, p. 50.

30 — O zonă umedă este de importanță internațională, dacă adăpostește specii vulnerabile (vulnerable), amenințate cu dispariția (endangered) sau amenințate în mod grav cu dispariția (critically endangered) ori comunități ecologice amenințate; a se vedea *BirdLife International (2001)* (citată la nota de subsol 28), p. 2.

31 — IBA 2000, volumul II, p. 323.

BirdLife nu menționează acest sit nici ca un posibil sit Ramsar<sup>32</sup>. Din aceasta nu rezultă însă că acest sit nu ar trebui clasificat ca APS.

cadrul reexaminării inventarului IBA 2000, este prevăzută sau este avută în vedere clasificarea de noi situri pentru toate aceste specii. Prin urmare, această linie de argumentare este, de asemenea, acceptată.

56. Pentru alte două situri, Republica Elenă susține că suprafețele excluse sunt lipsite de importanță ornitologică. Comisia contestă această susținere, întrucât nu i s-a prezentat nicio motivare științifică cu privire la acest aspect. Având în vedere că Republica Elenă nu a prezentat argumente corespunzătoare în această privință nici cu ocazia procedurii contencioase, această obiecție trebuie respinsă ca fiind neîntemeiată.

59. În sfârșit, Republica Elenă, susținută de Republica Franceză, contestă motivul potrivit căruia clasificarea este în mod evident inferioară inventarului IBA 2000. Aceasta arată că, în cazul Țărilor de Jos, Curtea s-a pronunțat în acest sens întemeindu-se pe faptul că, în speță, fuseseră clasificate mai puțin de jumătate dintre siturile IBA<sup>33</sup>. În schimb, Republica Elenă a clasificat, total sau parțial, 141 din 186 de situri IBA.

57. Întrucât obiecțiile Republicii Elene sunt întemeiate numai în ceea ce privește trei din 11 situri, iar unul dintre aceste situri este luat în considerare ca APS normală conform inventarului IBA 2000, ele nu combat acest argument ilustrativ al Comisiei.

58. În plus, Comisia menționează o serie de specii de păsări care nu sunt acoperite suficient. Într-adevăr, guvernul elen contestă în detaliu acest argument, însă arată că, în

60. Totuși, Republica Elenă nu apreciază corect semnificația pe care Curtea o atribuie, în acest context, termenului „în mod evident”. Această semnificație devine mai clară în cauza privitoare la Republica Italiană, în care Curtea a constatat că „un număr mare și o suprafață importantă a siturilor

32 — *BirdLife International* (2001) (citată la nota de subsol 28, p. 50).

33 — Hotărârea Comisia/Țările de Jos (citată la nota de subsol 3, punctele 63 și 72 coroborate cu punctul 40 și următoarele).

enumerare în inventarul IBA 89” nu au fost clasificate<sup>34</sup>.

individuale izolate, ci privesc un număr suficient de mare de situri și de suprafețe suficiente pentru justificarea constatării solicitate.

61. O astfel de calificare a deficitelor de clasificare este necesară, întrucât Comisia critică nu numai cazuri individuale, ci întreaga practică administrativă de clasificare a Republicii Elene. În ceea ce privește constatarea unei practici administrative incompatibile cu dreptul comunitar, Curtea a subliniat că această practică trebuie să prezinte un anumit grad de continuitate și de generalitate<sup>35</sup>. De asemenea, constatarea faptului că un stat membru nu și-a îndeplinit în integralitate, iar nu numai cu privire la anumite situri, obligația de desemnare a APS nu poate fi întemeiată pe cazuri individuale izolate.

63. În consecință, acțiunea trebuie admisă în această privință.

## V — Cu privire la cheltuielile de judecată

62. În speță, Comisia susține că Republica Elenă a clasificat ca APS numai 40 % din suprafețele care trebuie protejate. Republica Elenă nu a combătut această critică. De asemenea, cu toate că au fost clasificate 151 de APS din 186 de situri IBA, guvernul elen consideră în același timp că se impune o reexaminare a 69 de situri, precum și desemnarea de 10 APS. În consecință, deficitul de clasificare nu se limitează la cazuri

64. În temeiul articolului 69 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, partea care cade în pretenții este obligată, la cerere, la plata cheltuielilor de judecată. Întrucât Comisia a solicitat obligarea Republicii Elene la plata cheltuielilor de judecată, iar Republica Elenă a căzut în pretenții cu privire la partea esențială a motivelor sale, se impune obligarea acesteia la plata cheltuielilor de judecată.

65. În temeiul articolului 69 alineatul (4) din Regulamentul de procedură, Regatul Spaniei, Republica Portugheză, Republica Franceză și Republica Finlanda, care au intervenit în litigiu, suportă propriile cheltuieli de judecată.

34 — Hotărârea Comisia/Italia (citată la nota de subsol 6, punctul 18).

35 — Hotărârea din 29 aprilie 2004, Comisia/Germania (C-387/99, Rec., p. I-3751, punctul 42), Hotărârea din 26 aprilie 2005, Comisia/Irlanda (C-494/01, Rec., p. I-3331, punctul 28), Hotărârea din 12 mai 2005, Comisia/Belgia (C-287/03, Rec., p. I-3761, punctul 29), și Hotărârea din 27 aprilie 2006, Comisia/Germania (C-441/02, Rec., p. I-3449, punctul 50).

## VI — Concluzie

66. În consecință, propunem Curții să dispună după cum urmează:

„1. Republica Elenă,

- prin clasificarea ca arii de protecție specială (APS) a unor teritorii ale căror număr și suprafață totală sunt în mod vădit mai mici decât numărul și suprafața totală ale teritoriilor care îndeplinesc condițiile pentru a fi clasificate ca arii de protecție specială în sensul articolului 4 alineatul (1) din directivă;
- prin desemnarea de APS cu o suprafață în mod vădit mai mică decât suprafața teritoriilor corespondente celor din inventarul IBA 2000, care îndeplinesc condițiile pentru a fi clasificate ca APS;
- prin neclasificarea unei APS pentru specia țiclean (*Sitta krueperi*);
- prin clasificarea ca APS a unor arii în care cormoranul moțat (*Phalacrocorax aristotelis*), zăganul (*Gypætus barbatus*), vulturul pleșuv brun (*Ægyptius monachus*), acvila țipătoare mică (*Aquila pomarina*), acvila de câmp (*Aquila heliaca*), șorecarul mare (*Buteo rufinus*), acvila porumbacă (*Hieraetus fasciatus*), vânturelul mic (*Falco naumanni*), șoimul Eleonora (*Falco eleonoræ*), șoimul sudic (*Falco biarmicus*) și presura cenușie (*Emberiza cineracea*) sunt insuficient reprezentate,

nu și-a îndeplinit obligațiile care îi revin în temeiul articolului 4 alineatele (1) și (2) din Directiva 79/409/CEE a Consiliului din 2 aprilie 1979 privind conservarea păsărilor sălbatice.

2. Respinge acțiunea cu privire la restul motivelor.
3. Obligă Republica Elenă la plata cheltuielilor de judecată.
4. Regatul Spaniei, Republica Portugheză, Republica Franceză și Republica Finlanda suportă propriile cheltuieli de judecată.”